

FEBRUARI 2002
NUMMER 9

In dit nummer

- **Natuurbalans 2002 van start**
- **Beleidsamenvatting van Natuurverkenning verschijnt medio maart**
- **Natuurcompendium voorziet in duidelijke behoefte**
- **Themagroepen aan het werk voor onderbouwend onderzoek bij DLO**
- **LOT is onmisbaar voor eindproducten Natuurplanbureau**
- **Natuurplanbureau, vestiging Wageningen een feit**
- **RIVM heeft nieuwe topstructuur**

Nieuws van het Natuurplanbureau

is een gezamenlijke uitgave van de planbureaupartners: RIVM, WUR, RIKZ en RIZA. De Nieuwsbrief is bedoeld voor planbureau medewerkers en/of geïnteresseerden in planbureauwerk binnen de partnerinstellingen.

Redactie: Bram ten Cate, coördinator Communicatie en Kwaliteit
Natuurplanbureau, vestiging Wageningen
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 47 44 82
E-mail: info@npb-wageningen.nl

Internet: www.natuurplanbureau.nl

Abonnement

Aan- of afmelden voor de Nieuwsbrief kan uitsluitend via bovenstaand mailadres.

Informatie uit deze Nieuwsbrief mag worden overgenomen mits de bron wordt vermeld.

Nummer 10 van de Nieuwsbrief verschijnt medio maart 2002

Nieuws van het Natuurplanbureau

Natuurbalans 2002 van start

Maria Witmer

Op 22 januari ging in Driebergen het projectteam Natuurbalans 2002 van start. In een intensieve en inspirerende middag zijn ideeën over inhoud en het mogelijke aanbod geïnventariseerd.

De Natuurbalans beschrijft de ontwikkelingen in de toestand van natuur en landschap, de realisatie van het natuurbeleid en de impact van de uitvoering van ander beleid op natuur en landschap. Zij komt jaarlijks uit in de eerste week van september, vóór Prinsjesdag, om de discussie in de Tweede Kamer te voeden. Elk jaar wordt in de balans een thema uitgediept. Het speciale thema is dit jaar: de economische en sociale betekenis van natuur, gezien vanuit een breed welvaartsbegrip, oftewel "Natuur voor mensen".

Projectleider is Maria Witmer, plaatsvervangend projectleider Joep Dirx, en projectsecretaris Karin Sollart. Mark van Veen is de trekker van het deel *Signalering*. Saskia Ligthart trekt het deel *Beleidsvaluatie* en Mireille de Heer het themadeel, in nauwe samenwerking met Helena Berends. In het projectteam zitten verder Jos Notenboom (Natuurcompendium), Florence van den Bosch (EHS), Hans Leneman (contactpersoon LEI), Marlies Sanders (Programma Beheer), Remko Rosenboom (regionale wateren), Albert Rimmelzwaal (RIZA) en Marcel van de Tol (RIKZ). Het projectteam is nog niet compleet. Voor diverse onderwerpen zullen we nog mensen benaderen.

(Foto: Arie Koster,

Beleidsamenvatting van Natuurverkenning verschijnt medio maart

Jaap Wiertz

Half januari heeft de Commissie Uitvoerende Instellingen (CUI) de vrijwel volledige, maar nog te redigeren versie van de Tweede Natuurverkenning (NVK2) besproken. Een levendige en constructieve discussie was het gevolg.

Bij de discussie ging het vooral om de vraag hoe dik een NVK2 moet zijn en hoe de resultaten tijdig ingebracht kunnen worden in de nu lopende discussie over de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening (de zogenaamde VIJNO-Pkb3).

Het streven is dat op 27 maart een volledige Natuurverkenning incl. samenvatting drukklaar is, waarna het boek half april boek uitkomt. Verder komt er medio maart een beleidsamenvatting van circa 15 pagina's, waarvan de inhoud de politieke actualiteit van de VIJNO, de Habitat- en Vogelrichtlijn en de Wet op de Ruimtelijke Ordening raakt. Interessante, maar straks in de Natuurverkenning sterk ingekrompen of (deels) vervallen bijdragen zullen als zelfstandig achtergrond-document worden uitgebracht in de dit jaar startende reeks 'Planbureaustudies'.

Agenda

- 27 februari 2002 *Themamiddag Historische referenties voor evaluatie landschapskwaliteit*. Alterra, zaal C
- 2 april 2002 *Themamiddag Natuurplanbureau website en Informatielogistiek*. Alterra, zaal C

Natuurcompendium voorziet in duidelijke behoefte

Bram ten Cate

Op 9 januari 2002 was op Alterra een themamiddag over de rol en de betekenis van het Natuurcompendium voor het Natuurplanbureau. Jos Notenboom, projectleider vanuit het Natuurplanbureau en Lodewijk van Duuren, coördinator van de werkgroep ecologie vanuit het CBS vertelden in een notendop welke informatie in het Natuurcompendium te vinden is.

Jos vertelde onder meer dat het Natuurcompendium (NC) een actueel overzicht bevat van kerncijfers over de ontwikkelingen in de Nederlandse natuur. Het compendium biedt tevens een nadere onderbouwing van de gepresenteerde gegevens in de Natuurbalans 2001. Ook de plannen voor 2002 lichtte hij toe. Zo verschijnt het NC in oktober van dit jaar in boekvorm, evenals een geactualiseerde update van de gehele site. Beperkte aanpassingen zullen gedurende dit jaar regelmatig plaatsvinden, onder andere voor het beleid voor de natte natuur.

Lodewijk van Duuren hield een korte rondleiding door het NC. Hierdoor ging de inhoud van het compendium over de inhoud van het compendium even. Tijdens de virtuele rondleiding werd duidelijk hoe het NC is opgebouwd: een bundel van indicatoren of kerncijfers. Een indicator beschrijft een relevante ontwikkeling of toestand in kwantitatieve termen, in de vorm van een grafiek, tabel of kaart. In een paar gevallen worden afgebeeld met alleen tekst. Veel indicatoren betreffen tijdreeksen. Elke indicator is voorzien van toelichting en bronvermelding. Lodewijk vertelde dat het streven is dat alle indicatoren samen op den duur een evenwichtig beeld geven van de belangrijke ontwikkelingen in natuur en natuurbeleid.

Het NC bestaat uit vijf secties:

- ◆ *Beknopte beschrijving van methoden en gegevensvoorziening;*
- ◆ *Landelijke ontwikkelingen in natuur en landschap;*
- ◆ *De ontwikkeling per ecosysteem;*
- ◆ *Natuur en samenleving;*
- ◆ *De vorderingen van het natuurbeleid.*

Tijdens een levendige discussie onder leiding van Paul Hinssen bleken diverse toehoorders zeer gemotiveerd om bijdragen te leveren aan het NC. De site heeft vele honderden bezoekers per dag. Ook nieuwsgierig geworden? Het Natuurcompendium is een gezamenlijk product van het CBS en het Natuurplanbureau. De eerste editie van het Natuurcompendium is te vinden op www.rivm.nl/natuurcompendium.

Themagroepen aan het werk voor onderbouwend onderzoek bij DLO

Bram ten Cate

Het lopende onderzoek in verschillende onderzoekprogramma's van DLO is een van pijlers van het Natuurplanbureau. Het gaat hierbij om ruim 15 programma's met een budgetreservering van ca. € 4 miljoen. Dit onderbouwende onderzoek wordt aangestuurd door het Natuurplanbureau. Eind 2001 zijn vijf themagroepen aan het werk gegaan om te inventariseren welk onderzoek nodig is om knelpunten op te lossen.

Elke themagroep bestaat uit vragers (van het Natuurplanbureau) en aanbieders (programma- en projectleiders). Een thematrekker van het NPB treedt op als (gedelegeerd) opdrachtgever voor het NPB-deelprogramma in een onderbouwend programma. De thematrekker is in zekere zin vergelijkbaar met de voorzitter van de begeleidingscommissie van het programma, en feitelijk als (gedelegeerd) opdrachtgever voor het overige deel van het programma optreedt. Formeel is De Directie Wetenschap en Kennis (DWK-LNV) opdrachtgever voor het gehele programma. In het kort wordt aangegeven waar elke themagroep zich mee bezighoudt en wie thematrekker is.

Graadmeters (Jaap Wiertz)

In deze themagroep zijn vragen aan de orde die te maken hebben met de relatie tussen meetnetten en monitoring, met het 'graadmeterbouwwerk' van het NPB als het uitgangspunt. Op basis hiervan zullen projecten worden ingevuld.

Data en modellen (Anne Schmidt)

Deze themagroep werkt aan drie deelthema's, te weten logistiek en infrastructuur, de inhoudelijke ontwikkeling van het modellenpakket en de kwaliteitsborging. Hierbij is een goede afstemming met het onderbouwend onderzoek van het RIVM belangrijk: infrastructuur moet aansluiten, modellen moeten complementair zijn en zondig met elkaar kunnen communiceren en kwaliteitsborging moet op gelijke leest geschoeid zijn.

Kosten en baten (Hans Leneman)

Binnen dit thema bestaan nog onvoldoende operationele methoden om inzicht te verkrijgen in de relaties tussen kosten en baten van natuurbeleid. Deze methoden zijn nodig om alternatieve beleidsopties beter af te kunnen wegen. De themagroep zal de kennisvragen hierop richten.

Beleidsanalyses (Saskia Ligthart)

De themagroep werkt aan het nader preciseren van uit te voeren onderzoek om operationele methoden te ontwikkelen voor beleidsanalyse, van onder meer EU-richtlijnen. Doel is om daarmee de verwachte effectiviteit van alternatieve beleidsopties te kunnen toetsen.

Strategische thema's (Joep Dirx)

In deze themagroep komen een aantal beleidsthema's aan de orde die naar verwachting in de naaste toekomst relevant zullen worden. Voorbeelden zijn: natuur-inclusief denken, relatie overheid-bedrijfsleven, trendiness van natuur, en risico's van natuur. Met deze kennis kunnen verwachte toekomstige beslissingssituaties van relevante informatie worden voorzien.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met de thematrekker of met het secretariaat van het Natuurplanbureau, vestiging Wageningen (0317 – 47 44 82).

LOT is onmisbaar voor eindproducten Natuurplanbureau

Interview met: Anne Schmidt, Carol Bartels en Gerard Nienhuis

Florence van den Bosch

Het Logistieke Ondersteuningsteam (Alterra/RIVM LOT) werkt, in nauwe samenwerking met het Redactie en Productieteam (RIVM RPT), aan een systeem voor informatievoorziening voor het Natuurplanbureau. De kwaliteit van producten als de Natuurbalans en de Natuurverkenning verbetert aanzienlijk als er van een dergelijk systeem gebruik gemaakt kan worden. Dat blijkt uit een gesprek met LOT-teamleden Anne Schmidt (Alterra) en Gerard Nienhuis (RIVM) en trekker van het Redactie- en Productieteam (RPT), Carol Bartels (RIVM).

LOT? Wat is dat?

Er zijn drie stromen in de logistieke ondersteuning, namelijk de productielogistiek, de datalogistiek en de redactie en eindproductie van figuren. Momenteel zijn alleen de eerste twee ondergebracht in het huidige LOT, maar in afwachting van een gewenste fusie, wordt er al nauw samengewerkt met het RPT.

Anne: "Eén van de grootste problemen waar we op dit moment tegen aanlopen, is dat onderzoekers niet goed weten waar wij voor zijn. Zo is LOT-Alterra pas in oktober bij de Natuurverkenning betrokken, omdat men blijkbaar nog niet zo goed in de gaten had dat de inzet van een logistiek ondersteuningsteam vanuit beide instituten noodzakelijk is." Gerard: "Bovendien wordt ons

werk onderschat. Onderzoekers komen vaak pas op het laatste moment, als de Natuurbalans of Natuurverkenning al bijna naar de drukker moet, vertellen dat ze een kaart of een grafiek willen laten maken. Wij krijgen dan

Carol, Gerard en Anne (vlnr): "Logistiek Ondersteuningsteam levert essentiële bijdrage aan kwaliteit van Natuurplanbureauproducten"

opeens een hele berg werk die in heel korte tijd af moet zijn. Dat werkt niet prettig." Carol: "We zijn nu dan ook bezig met het verbeteren van de communicatie tussen het LOT en de onderzoekers. Binnen het RIVM werken we daar nu al een jaar of vijf aan, dus het inzicht in onze werkzaamheden is bij RIVM-onderzoekers al wat verder gevorderd dan binnen Alterra." Om dat besef ook aan de Alterranen bij te brengen, gaat Annette Willemsen het contact tussen de onderzoekers en het LOT stroomlijnen.

Het gaat om kwaliteitszorg

Het DINO¹-project van LOT en RPT omvat méér dan het

¹ DINO staat voor Duurzame Informatie Natuurplanbureau

zorgdragen voor de kwaliteit van kaarten en grafieken in producten van het Natuurplanbureau (NPB). Om te beginnen wil het team dermate zicht krijgen op de gegevensverzameling door onderzoekers, dat deze verzamelingen op elkaar afgestemd kunnen worden. Anne: "Het Natuurplanbureau gebruikt allerlei soorten gegevens van allerlei organisaties; GIS-bestanden,

rapporten, beleidsnota's, administratieve gegevens, tellingen. De gegevensvoorziening is nu nog vaak afhankelijk van persoonlijke netwerken, terwijl je tot sommige gegevens structureel toegang wilt. Het is moeilijk om dat te organiseren; we zoeken nog naar hoe we dat moeten aanpakken." Voorkomen moet worden dat gebrek aan afstemming in de gegevensvoorziening leidt tot (kleine) verschillen in cijfers of, ernstiger, tot tegenstrijdige conclusies in de NPB-producten. Binnen een project zal men dat risico niet snel lopen, omdat de projectleiders zicht houden op de

verschillende informatiestromen, maar even belangrijk is de afstemming tussen producten als

Tijdens een themamiddag van het Natuurplanbureau worden de activiteiten van het LOT nader toegelicht. (Zie Agenda)

Natuurverkenning, Natuurbalans, Natuurcompendium en Natuuroffensief, evenals de afstemming tussen, bijvoorbeeld, de 'oude' Natuurverkenning en de 'nieuwe'. Carol: "De afstemming tussen de verschillende producten wordt heel erg belangrijk. Daarom is het goed dat alle kaarten, grafieken en achterliggende gegevens die in de producten zijn opgenomen, worden bewaard en toegankelijk worden gemaakt voor onderzoekers."

Ten slotte garandeert het team, en dan met name het Redactie- en Productieteam (RPT), de kwaliteit van de kaarten en grafieken die gebruikt worden in de NPB-producten. Dat wil zeggen: zij zorgt dat de boodschap in de kaart of grafiek hetzelfde is als de boodschap in de tekst; dat vergelijkbare figuren, aangeleverd door verschillende onderzoekers, een zelfde vorm krijgen; ook voorkomt het RPT dat voor vergelijkbare figuren verschillende berekeningswijzen gebruikt worden. Carol: "Het RPT biedt richtlijnen aan, harmoniseert kaarten en grafieken en zorgt dat de boodschap van de kaart of grafiek en de boodschap van de tekst met elkaar in overeenstemming zijn."

Het is een groeimodel

Vanaf januari 2002 worden alle belangrijke databestanden waarop het LOT-team de hand heeft weten te leggen, via de extranetsite van het NPB beschikbaar gesteld aan onderzoekers die meewerken aan NPB-producten

(www.natuurplanbureau.nl). Anne: "Als het systeem is opgezet, dan kunnen onderzoekers databestanden zoeken via extranet, maar ook projecten, oude indicatoren en dergelijke. Op de site komt de meta-informatie te staan. De achtergronddocumenten, achterliggende bestanden etcetera, kun je via dat net opvragen wanneer je daartoe bevoegd bent. Het gaat om communicatie en gegevensuitwisseling, in eerste instantie alleen binnen Alterra en het RIVM, later kunnen daar andere DLO-instellingen, RIZA, RIKZ, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en het Expertisecentrum (EC-LNV) bij betrokken worden."

Overigens zal die uitbreiding naar andere organisaties niet gemakkelijk zijn. Alterra- en RIVM-onderzoekers stellen specifieke wensen en eisen aan het gebruik van zo'n site.

Gebruikers binnen de andere instituten zullen daar weer anders tegenaan kijken. Daar moet dan ook weer rekening mee gehouden worden. Anne: "Om toch alvast in te spelen op een toekomstige uitbreiding zijn we bezig met het opzetten van klankbordgroepen, waarvoor we DLG en EC-LNV benaderd hebben. Deelname is overigens vrij; elke organisatie is welkom."

We zijn anarchistisch bezig

De samenwerking tussen Alterra en het RIVM alleen al was in het begin lastig genoeg. Anne: "We maken gebruik van wat er aan logistieke ondersteuning en aan kwaliteitszorg binnen Alterra enerzijds en binnen het RIVM anderzijds gebeurt. Die twee stromen moeten we met elkaar verbinden. We zijn nu al vijf jaar bezig om de informatie-

uitwisseling binnen en tussen Alterra en het RIVM op gang te krijgen. Helaas sluiten de technische programma's van Alterra en het RIVM nog altijd niet op elkaar aan."

Rest de vraag waarom het Natuurplanbureau, en niet Alterra en het RIVM, begonnen zijn met het opzetten van een systeem voor informatievoorziening. Anne: "Voor het Natuurplanbureau is het extra belangrijk, omdat het gaat om wettelijke taken. Als er twijfel mocht ontstaan over geleverde gegevens van het NPB en de achterliggende gegevens zijn onvoldoende traceerbaar, dan heb je een groot probleem. Dat speelt voor Alterra en het RIVM ook wel, maar toch een stuk minder. Wat niet wegneemt dat ook Alterra bezig is met het opzetten van een kwaliteitssysteem in verband met de ISO-certificering."

Natuurplanbureau, vestiging Wageningen een feit

Vanaf 1 januari 2002 bestaat het Natuurplanbureau uit twee vestigingen: één bij het RIVM in Bilthoven en één bij Alterra (onderdeel van Wageningen UR) in Wageningen. De vestigingen integreren de inbreng van het RIVM en van Wageningen UR

Het Natuurplanbureau, vestiging Wageningen is één van de vijf units van de Stichting DLO die Wettelijke en Dienstverlenende Taken (WD-taken) uitvoeren. Het is gehuisvest bij Alterra, omdat het daar de meeste expertise van betreft. Het NPB Wageningen voert vooral Natuurplanbureautaken uit, maar ook nog enkele andere WD-taken, onder meer voor het Milieuplanbureau en in het kader van het Meststoffenbesluit.

Het NPB-Wageningen zorgt ervoor dat onderzoekers van Wageningen UR hun relevante kennis inzetten voor de producten van het

Natuurplanbureau, zoals voor de Natuurbalans en de Natuurverkenning. Daarnaast wordt gegarandeerd dat het onderzoek onafhankelijk, betrouwbaar en transparant plaatsvindt. Ten slotte zorgt het NPB-Wageningen voor de toegankelijkheid van kennis en informatie in twee richtingen. Enerzijds wordt relevante en noodzakelijke kennis vanuit Wageningen UR en andere instanties ontsloten voor politiek en samenleving. Anderzijds wordt relevante en noodzakelijke kennis vanuit politiek en samenleving ontsloten voor onderzoekers van Wageningen UR.

Hoofd van het Natuurplanbureau is Leon Braat, tevens manager van het Natuurplanbureau, vestiging Bilthoven. Paul Hinssen is plaatsvervangend hoofd NPB, tevens manager van het Natuurplanbureau, vestiging Wageningen. Dick van Zaane is als coördinator WDT van de Stichting DLO verantwoordelijk voor de aansturing van NPB-Wageningen. (P.H.)

RIVM heeft nieuwe topstructuur

Per 1 januari 2002 heeft het RIVM een nieuwe topstructuur. De invoering hiervan maakt deel uit van het Project Invoering Agentschap (PIA) en betreft onder meer een herziening van de externe en interne sturing van het instituut en een herschikking van activiteiten over de organisatieonderdelen. In de nieuwe topstructuur is sprake van meer profilering van de sectoren binnen het RIVM. De sectoren krijgen een naam die aangeeft op welk terrein de sector werkzaam is. Deze naam zal ook naar buiten toe gebruikt gaan worden, in combinatie met de naam RIVM. Voor de NPB-functie betekent dit vooralsnog dat het onderdeel is geworden van de sector Milieu- en Natuurplanbureau. In de loop van 2002 zal de interne organisatie van dit bureau vorm gegeven worden. Daarbij wordt expliciet aandacht gegeven aan het partnership met de Stichting DLO en de relatie tussen de huidige twee vestigingen van het NPB, namelijk Bilthoven en Wageningen. (L.B.)

Verschenen werkdocumenten

In de reeks 'Planbureau - werk in uitvoering' zijn in 2001 de volgende werkdocumenten verschenen (alleen titels zijn vermeld):

- 01/01. Natuur in en om de stad
- 01/02. Advies over de ontwikkeling van modellen voor het Natuurplanbureau
- 01/03. Implementatie van Europees natuurbeleid in Nederland
- 01/04. Provinciaal natuurbeleid: kwaliteitsdoelen voor de Ecologische Hoofdstructuur
- 01/05. Wetenschappelijke review van SMART-MOVE. Onderdeel van het kern-instrumentarium van het Natuurplanbureau
- 01/06. Stuwende schaarste. Over de drijvende kracht achter de ontwikkeling van de agrarische sector
- 01/07. Te hooi en te gras. Verkenning naar ontwikkelingen in de grondgebonden veehouderij en gevolgen hiervan voor natuur en landschap
- 01/08. Intensieve veehouderij en natuur in Nederland Plattelandstad
- 01/09. Requiem voor de visserij in Vis Mineur
- 01/10. Ruimte voor akkers en tuinen, bomen en bollen. Verkenning naar ontwikkelingen in de akkerbouw en opengrondstuinbouw en effecten hiervan op natuur en landschap
- 01/11. Voorstudies Natuurverkenningen 2002 – onderdeel internationaal.
- 01/12. Agrarische natuurverenigingen in opkomst. Een eerste verkenning naar natuurbeheeractiviteiten van agrarische natuurverenigingen
- 01/13. Ontwikkeling van natuur in de Nederlandse steden
- 01/14. Uitgaven aan natuur door Rijk, provincies, lagere overheden, particulieren en de EU
- 01/15. Natuurbalans 2001: enquête resultaten provincies

Werkdocumenten zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van het Natuurplanbureau (Alterra-oost, kamer 1.422; tel 0317 - 47 78 45) E-mail: info@npb-wageningen.nl